

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklesiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

Mogvntiae, 1677

XXI. Eusebii Pamphili defensio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14233

ὅπ τὸ μαρκέλλου βιβλίον ὁ παμφίλῳ ἐν-
 ειῶ ἀνεσκέασεν ἐν ὅλοις τρισὶ βιβλίοις
 πρὸς αὐτὸν διαλεγόμενον, ἃ πρὸς μάρ-
 κελλον ἐπέγραψε καὶ πῆσαι μὲν τὰ ῥήματα
 μαρκέλλου πρὸς αὐτὰ ἡ διαγωνίζεσθαι, ὡς Ἰ-
 λὸν ἀνθρώπον τὸν κύριον, καθὰ (αἰελλῖ) ὁ
 λῆυε καὶ Παυλῷ ὁ Σαμοσατεύς, ἔμαρ-
 κέλλου εἰσαγοῖ.

A Eusebium Pamphili adversus Marcelli
 librum disputantem, confutasse eum tri-
 bus voluminibus quæ contra Marcel-
 lum inscripsit. At verba quidem ipsa
 Marcelli in iis profert: ipse verò adver-
 sus ea differens, probare conatur Mar-
 cellum perinde ac Sabellium Libycum
 & Paulum Samosatensem, Christum sim-
 plicem duntaxat hominem asserere.

Κεφ. κα΄.

Απολογία ἐπὶ τοῦ βιβλίου τοῦ παμφίλου.

CAPUT XXI.

Eusebii Pamphili defensio.

Επειδὴ δὲ τινες ἐπεχείρησαν καὶ αὐτὸν
 λοιδορεῖν, Φημί δὴ τὸν παμφίλῳ ἐν-
 σέβειον, ὡς δὲ φησὶ τὸ ἐν οἷς λόγοις ἐξέδω-
 κε, μικρὰ καὶ περὶ αὐτῶν εἰπεῖν ὅτι ἀκαίρην
 ἠγάμαί, πρῶτον μὲν γὰρ, τῇ ἐν νικαίᾳ
 συνόδῳ τὸ ὁμοῦσον δεξιῶσιν καὶ παρῆν καὶ
 συνέθετο λέγει δὲ καὶ αὐτὸς ἐν τῷ τρίτῳ
 βιβλίῳ τῶν εἰς τὸν βίον Κωνσταντίνου καὶ λέξιν
 ταῦτα πάντας δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς ὁμοῦσαν
 ἐλαύνων, εἰς ὅτε ὁμογενήμονας καὶ ὁμοδό-
 ξους αὐτῶν εἴη τοῖς ἀμφισβητημένοις ἀ-
 πασι τὸ ἐπ' αὐτῶν καλέσασθαι ὡς ὁμόφωνον
 κρηθῆναι τῷ ἐν νικαίᾳ πῆσαι εἰ τοῖσι ἐν-
 σέβει τοῦ ἐκείνου συνόδου μνήμην ποιῶ-
 μεν, λελύσθαι μὲν τὰ τότε ἀμφισβητή-
 μενα λέγει, πάντας δὲ ὁμοφρονήσασθαι καὶ ὁμο-
 δοξῆσαι, πῶς δὲ φησὶ αὐτὸν πῆσαι ὑπο-
 λαμβάνουσιν πλανῶνται δὲ καὶ δόξαν, οἱ
 φρονοῦν αὐτὸν νομίζουσιν τὰ αὐτῶν ἀλλ' ἐρεῖ
 πῶς ὡς ἐν τοῖς λόγοις αὐτῶν δὲ φησὶ τὸν δοκεῖ,
 τῶ συνεχῶς λέγειν διὰ χειρὸς πρὸς ὃν
 ἀποκρινόμεθα, ὅτι τῇ λέξει ταύτῃ πολλὰ
 καὶ τοῖς ἐκκλησίας ἐχρήσαντο, ἔταῖς ἀλ-
 λαις ταῖς μνησθεῖς τῶν οἰκονομιῶν τῆς ἀν-
 θρωπότητος ἔστω ἡμεῖς καὶ πρὸς γε ἀ-
 πάντων τέτων, ὁ δὲ πῶς οἱ ταῖς λέξεσι ταύ-
 ταις ἐχρήσατο, καὶ δὲ πῶς οἱ ὡς κακοδοξίας
 διδάσκαλος ἐνομιᾶται ἐπὶ μὲν καὶ δὲ φησὶ
 κλισματὸν υἱὸν ὡς ἐν τῶν ἄλλων τολμήσαντος
 εἰπεῖν, ἐπάκουσον οἶα ἐν σέβει πῶς τὰ ἐν
 τῷ πρῶτῳ βιβλίῳ τῶν πρὸς μάρκελλον καὶ
 λέξιν φησὶ ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ μόνον
 αὐτὸς, καὶ ἔστω ἄλλῳ ἀνηγόρευται τε καὶ ἐστὶν
 ὄθεν εἰκότως ἀν τις μὲν φησὶ τοῖς κτισμα-
 αὐτὸν φάσμα τε τολμήσασθαι, ἔστω ὄντων

B
 C
 D
 Sed quoniam hunc quoque, Eusebi-
 um Pamphili intelligo, nonnulli cri-
 minari conati sunt, perinde quasi Ari-
 anum dogma in libris suis secutus fuerit,
 opportunum fore cenfeo pauca de eo
 differere. Primum igitur Concilio Ni-
 cæno quo filium Patri consubstantialem
 fuisse decretum est, & interfuit & con-
 sensit. In tertio verò libro quem de vita
 Constantini scripsit, ita loquitur. Om-
 nes Imperator ad concordiam incitavit,
 donec universos in iis de quibus antea
 dissentiebant, concordet atque unani-
 mes præstitisset, Adeo ut fides omnium
 consona apud Nicæam obtinuerit. Cum
 igitur Eusebius illius Concilii mentio-
 nem faciens, cunctas animorum dissen-
 siones sopitas esse dicat, & universos in
 unam eandemque conspirasse sententi-
 am, quid causæ est cur nonnulli eum
 existiment Ariano dogmati consentire?
 Falluntur etiam Ariani, qui illum opi-
 nioni suæ suffragari arbitrantur. Sed di-
 cet fortasse aliquis, illum Ariani dogma-
 tis assertorem videri, propterea quod
 in libris suis crebrò dicere solet, per
 Christum. Cui nos id respondemus; &
 hac loquendi ratione, & aliis huiusmodi
 quæ dispensationem humanitatis Iesu
 Christi designant, Ecclesiasticos Scri-
 ptiores ut consuevit: & ante hos omnes
 Paulum Apostolum iisdem vocibus u-
 sum fuisse, qui tamen perversi dogmatis
 magister nunquam est existimatus. Cæ-
 terum cum Arius Filium Dei creatu-
 ram perinde ac cætera quæ à Deo creata
 sunt, ausus sit dicere, audi si placet,
 quænam de hac re fuerit Eusebii senten-
 tia in libro primo contra Marcellum,
 unigenitus, inquit, Dei filius, solus ipse
 & non alius & prædicatur & est. Unde
 meritò quis reprehenderit eos, qui crea-
 turam illum dicere non dubitarunt, ex

nihilo conditum perinde ac reliquas creaturas. Quomodo enim filius fuerit, quomodo unigenitus, si eandem cum cæteris creaturis natum sortitus est, unusque est è numero rerum creaturarum, utpote qui una cum illis ortus sit ex nihilo. Verum divina oracula non ita de illo prædicant. Deinde paucis interjectis hæc subjicit. Quisquis igitur Filium Dei ex nihilo factum, & creaturam è non existente productam esse asserit, is non animadvertit, se nudum quidem nomen filii ei concedere, revera tamen eum filium pernegare. Qui enim ex nihilo factus est, verè filius Dei esse non potest, sicut nec quidvis aliud quod factum sit. Verus autem Filius Dei, utpote qui ex illo tanquam ex Patre genitus est, unigenitus & dilectus Patris meritò dicitur. Ob eam etiam causam Deus ipse est. Quis enim alius Dei factus esse possit, quam illi ipsi per omnia simillimus. Condit quidem urbem Imperator, sed eam non gignit: filium autem gignere dicitur, non condere. Artifex autem faber dicitur ejus quod fabricatus est, non pater. Filii vero sui nequaquam faber dicitur. Ita quoque summus lujus universi Deus, filii quidem sui pater, mundi verò faber & conditor meritò dicitur. Quod si semel in Scripturis inveniat dictum, Dominus creavit me initium viarum suarum ad opera sua; sensum ipsum verborum inspicere debemus, quem paulo post exponam: nec ut Marcellus facit, ob unicum testimonium, præcipuum Ecclesiæ dogma convellere. Hæc & alia plurima ab Eusebio Pamphili dicta sunt in libro adversus Marcellum. In tertio autem ejusdem operis libro docens, quomodo intelligenda sit hæc vox κτίσμα, ita loquitur. His ita constitutis, consequens est, ut quemadmodum illa quæ præcesserunt, sic etiam hæc verba: Dominus condidit me initium viarum suarum ad opera sua, de eadem persona dicta sint. Quod si creatum se esse dicit, non ita accipiendum est quasi dicat, se de non existentibus ad id quod est pervenisse, & perinde ac reliquas creaturas ex nihilo conditum esse, sicut nonnulli perperam existimarunt. Sed id dicit, utpote qui subsistat ac præexistat ante constitutionem totius mundi; à patre autem suo ac domino

A ὁμοίον τοῖς λοιποῖς κτίσμασι γινόμενον καὶ πῶς γὰρ ἐπὶ ἑσῶν υἱὸς πῶς ἢ μονογενὴς τῆ Θεῶ, ὁ τῶν αὐτῆν τοῖς λοιποῖς κτίσμασι ἐπιγραφόμενον φύσει, τῶν τε πολλῶν γενεῶν ἕσαι εἰς, ἀτετέης δὲ ὁκόντων κτίσεως ὁμοίως αὐτοῖς μεταχρῶν κοινανίας ἀλλ' ἐχ' ὡδ' ἐπεὶ αὐτὰ τὰ θεῶα παιδεύει λόγια εἰτα μέτ' ὀλίγα πάλιν ἐπιφέρει ὁ τοῖσι γινόμενον δὲ ὁκόντων καὶ κτίσμα ὡς ἑρηγεμενον ἐκ τῆ μη ὄντος τὸν υἱὸν ὀκλόμενον, λέλθε τῆνομα μὲν ἀπὸ μόνου χραεζόμενον τὸ ἢ ἀληθῶς, υἱὸς εἶναι ἀνεμῶν ὁ γὰρ δὲ ὁκόντων γεγονώς, ὁκ ἀληθῶς γινώτ' ἐπ' υἱὸς τῆ Θεῶ, ὅπ μὴ ἢ ἀλλό τι τῶν γινόμενων ἀλλ' ἀληθῶς υἱὸς τῆ Θεῶ ὁ δὲ αὐτῆ, ὡς ἀτε ἐκ πατρὸς ὀποτεχθεῖς, εἰκότως ἀν καὶ μονογενὴς καὶ ἀγαπητὸς χραεμάτισε τῆ πατρὸς ἕτω ἢ, ἢ Θεὸς ἀν εἴη τι γὰρ ἀν καὶ Θεῶ γινόμενα, ἢ τὸ τῶ γινόμενῶτι ἀφωμοιωμένον κτίσει μὲν ἐν βασιλεὺς πόλιν, ἀλλ' ἐ γινόμενα πόλιν γινών ἢ υἱὸν, ἀλλ' ἐ κτίζειν λέγετ' καὶ τεχνίτης δημικργός, ἀλλ' ἐ πατρὸς γινώτ' ἀν τῆ πρὸς αὐτῆ δημικργεμενα τῆ ἢ δὲ ἀτῆ φωτῆ υἱῆ, ὁκ ἀν δημικργός λεχθεῖν ἢ δὴ καὶ ὁ τῶν ὄλων Θεῶ τῆ μὲν υἱῆ πατρὸς ἢ ἢ κόσμῶ, κτίσεως ἀν εἰκότως καὶ ποιητὴς λέγοιτο εἰ ἢ ἀπαξ πῶ τῆ γραφῆς εὐεῖσκοιτὶς εἰρημένον τὸ, Κύριον εἰτισέ με δόχην ὀδῶν αὐτῆ, εἰς ἕργα αὐτῆ, τῶ νῆν ἐπισκοπεῖν χραετ' ὀλογο, ὄν μικρὸν ὕσερ ἐκθῆσμαι, ἀλλὰ μὴ κτ' μαρκελλον ἐκ μασ λέξεως, τὸ κυριώτατον τ' ἐκκλησίας ὡς σαλεύειν δόγμα τοιαῦτα μὴν κ' ἕτερα πλείονα ὀπαμφίλα εὐσεβίον ἐν τῶ πρῶτῶ λόγῶ τῶ πρὸς μαρκελλον φησίν ἢ ἐν τῶ τρίτῶ ἢ ἀυλός, διδάσκων πῶς δ' εἰ τὸ κτίσμα τὴν λέξιν ἐκδέχεται. τοιαῦτα φησίν τῆτων τῶν ὄλων ὡ δ' ἐπὶ κατ' ἐσοχθασμένων, ἀκόλαθον εἰς μὴ τῶν ὡσεκλεθῆντων ἀπάντων, ἢ τὸ, Κύριον ἐκτίσει με δόχην ὀδῶν αὐτῆ εἰς ἕργα αὐτῆ, λέξιν χραετ' εἰ ἢ λέγει ἐκτίσει αὐτὸν, ἐχ' ὡς ἐκδ' μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρελθῶν ταῦτα ἀνεῖποι, ἐδ' ὡς τοῖς λοιποῖς κτίσμασι καὶ αὐτῆ ἐκ τῆ μη ὄντος ὁμοίως γεγονώς, ὁ ἕνας ἐκδ' ὡς ὡσὲν ὡσὲν ἀπλήφασιν ἀλλ' ὡς ὡσεως μὴ κ' ὡς πρῶν τε κ' πρῶν ἀρχῶν τῆς ἢ παντὸς κτίσεως συσάσεως ἀρχῆν ἢ τῶν ὄλων ὑπὸ ἢ κυριώτε

tametsi dispensationis vocabulis passim A in libris suis utatur : præsertim cum scriptorum Origenis imitator & admirator exstiterit, in quibus filium ex patre genitum semper prædicari reperient, quicumque reconditam Origenis doctrinam intelligentia assequi possunt. Atque hæc obiter à me dicta sint, ut Eusebii obrectatoribus respondeam.

καὶ ταῖς τ' οἰκονομίας λέξεσιν ἐν τοῖς βιβλίοις εὐείσκησιν αὐτὸν κατὰ χρώμαρον· μάλιστα δ' ὅτι ζηλωτῆς καὶ θαυμαστῆς τῆς ὡριμῆς βιβλίων ἐστίν, ἐν οἷς πανταχῶς τὸν υἱὸν ἐν ἑπατρὸς γνηθῆναι εὐείσκησιν οἱ τῆς ὡριμῆς βιβλίων τὸ βαθεῖον καὶ ἀνοήσασαι διωάμενοι καὶ ταῦτα μὴ ἐν παρεκβάσει, διὰ τὴν λοιδορεῖν ἐπιχειρήσαντας τὸν εὐσέβιον εἶρη.

CAPUT XXI.

Κεφ. κβ'.

Quomodo cum Imperator Orientis, Paulum & Athanasium à Serdicensi Synodo restitutos nollet admittere, Occidentis Imperator ei bellum minatus est.

Ἡ τῆς ἐν καρδιῇ συνόδου ἀποδόσεως τῶν θρόνων ἀθανασίου καὶ Παύλου, καὶ βασιλέως τῆς ἰσχυρῆς διχομίνου, πόλεμον ὁ παῖς ἐσπερίων ἠπειλοῦσε βασιλεῦς.

CÆterum Episcopi, tam hi qui Serdicae confederant, quam illi qui apud Philippopolim Thraciae separatim Concilium habuerant, cum singuli id quod sibi visum fuerat peregrissent, ad suas quisque civitates reverfi sunt. Exinde igitur ab Oriente divulgus est Occidens; & communionis inter utrosque limes fuit mons Sucorum, qui Illyrios Thracasque disternat, ad hunc usque montem indiscreta & promiscua erat omnium communio, licet in fide inter se dissentirent. Ulterius verò degentibus nequaquam communicabant. Hujusmodi per id temporis rerum confusio ac perturbatio in Ecclesiis fuit. Posthæc verò Imperator qui in Occidentis partibus Imperium regebat, ea quæ Serdicae acta fuerant, fratri Constantio statim significavit: hortatusque est ut Paulum & Athanasium in sedes suas restitueret. Sed cum Constantius ejus rei executionem quotidie differret, Occidentis partium Imperator hanc ei rursus optionem detulit, ut vel Paulum & Athanasium redintegrata dignitate reciperet, suasque illis Ecclesias redderet: vel nisi id fecisset, hostis ipsius esset, bellumque protinus expectaret. Literæ autem quas ad fratrem scripsit, sunt hujusmodi. Sunt hic apud me Athanasius & Paulus: quos quidem pietatis causâ persecutionem pati percontatus cognovi. Si ergo pollicitus fueris, te suas illis sedes redditurum, & in eos animadversurum qui sine causâ illos infectantur, viros ad te mittam. Quod si hæc ita ut dixi facere recusaveris, scias velim illuc me venturum esse, teque invito suas illis sedes redditurum.

B **O**Ι μὲντοι ἐν Καρδικῇ σιωελθόντες, καὶ ἐν Φιλίππῃ πόλει τῆς Θράκης ἰδιόζωντα σινέδρια ποιησάμενοι, τὰ δοκούντα αὐτοῖς ἐκάτεροι πρᾶξαντες, καὶ πόλεις τὰς ἑαυτῶν ἀνεχώρησαν διασπᾶτο ἐν τῆς ἀνατολῆς ἢ δυσεῖς καὶ ἦν ὅρθου τῆς κοινωνίας αὐτοῖς, τὸ ὅρθου τὸ λεγόμενον πᾶσις, ὅπως ἐστὶν ἰλλυριῶν καὶ θρακῶν καὶ ἕως μὲν ἑσπερίας τέττε, ἀδελφότης ἦν ἡ κοινωνία, διαφορὰς τυχαίας τῆς πίσεως· περαιτέρω δὲ ἀλλήλοισι ἐκκοινοῦντο· τοιαύτη τις ἦν τότε τῆς ἐκκλησίας καταστάσεως σύγχυσις· καὶ ταῦτα ἰεὺς οὗ τῆς ἐσπερίων μερῶν βασιλεῦς, τὰ ἐν τῇ καὶ Καρδικῇ γινόμενα πρὸς ἀδελφότητα καὶ ἀντιώ καθίστησιν, διδοῦναι αὐτοῖς ἐπὶ Παύλον καὶ ἀθανάσιον τῶν ἰδίων τοῦ πατρὸς παρεκελεύετο· ὡς ἰδοὺ καὶ ἀντιώ παρὰ καὶ πρὸς τὰ γραφόμενα, αἴτεσιν αὐτοῖς ἀπεπέθει ὁ τῆς ἐσπερίων μερῶν βασιλεῦς, ἡ δὲ ἐσπερία τῶν ἐπὶ Παύλον καὶ ἀθανάσιον ἐν τῇ ἐκεία τάξει, ἐδοῦναι αὐτοῖς τὰς ἐκκλησίας· ἢ μὴ ποιῆσαι τὸ, ἐχθρόν τε εἶναι, καὶ ἀποδοῦναι πόλεμον· ἐστὶ δὲ τὰ παρὰ τῶν ἀδελφῶν γραφόμενα, τὰ δὲ ὡς ἐμὲ εἰσι παρὰ ἐμοὶ ἀθανάσιου καὶ Παύλου· ἀλλὰ πρὸς νόμον διεγνων, εὐσεβείας αὐτὰς χάριτι διώκεσθαι· εἰ μὲν ἐν ἐπαγγελίᾳ διδοῦναι τέτοις τῶν θρόνων, ἐπαμύνομου τῶν μετὰ αὐτοῖς ἀποδοῦναι, διδοῦναι αὐτοῖς τῶν ἀνδρῶν· εἰ δὲ ἀνανεύοις ταῦτα ἐπιποιεῖν, εὐ ἰδοὺ, ὅτι αὐτὸς ἐγὼ αὐτοῖς γινόμενον, καὶ ἀκοντός σε τέτοις τῶν οἰκίας διδοῦναι θρόνων.